

ECLI:NL:HR:2024:1153

Instantie	Hoge Raad
Datum uitspraak	10-09-2024
Datum publicatie	10-09-2024
Zaaknummer	21/05205
Formele relaties	Conclusie: ECLI:NL:PHR:2024:628 In cassatie op : ECLI:NL:GHDHA:2021:2430
Rechtsgebieden	Strafrecht
Bijzondere kenmerken	Cassatie
Inhoudsindicatie	<p>Gewoontewitwassen van geldbedragen (in totaal 69.454,15), art. 420ter.1 jo. 420bis.1.b Sr. Stortingen en uitgaven waar geen legale inkomsten tegenover staan. Is s hofs oordeel dat verklaring van verdachte over legale herkomst uit lening niet een concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring is, begrijpelijk? HR herhaalt relevante overwegingen uit HR:2018:2352 m.b.t. bewijs bestanddeel "afkomstig uit enig misdrijf" in witwasbepalingen. Verdediging heeft ttz. in hoger beroep aangevoerd dat verdachte lening van 25.000 is aangegaan, welk bedrag hij "in loop van tlgd. periode" heeft verkregen, en dat dit bedrag legale herkomst vormt van gedeelte van tlgd. geldbedragen. Daarbij heeft verdediging ter onderbouwing gewezen op incassobrief. Hof heeft geoordeeld dat met de door verdachte overgelegde brief en daarbij gegeven toelichting niet concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring is gegeven voor legale herkomst van gedeelte van de in bewezenverklaring genoemde geldbedragen. Dit oordeel is niet z.m. begrijpelijk, nu verdachte mede met verwijzing naar in eerste aanleg overgelegde brief concreet heeft aangevoerd wat herkomst is van gedeelte van die geldbedragen, terwijl hof niet heeft gemotiveerd waarom in licht van die brief onvoldoende concrete aanknopingspunten bestaan voor verrichten van nader onderzoek door OM naar (moment van totstandkoming van) gestelde lening. Volgt (partiële) vernietiging en terugwijzing.</p>
Vindplaatsen	Rechtspraak.nl SR-Updates.nl 2024-0192

Uitspraak

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

STRAFKAMER

Nummer 21/05205

Datum 10 september 2024

ARREST

op het beroep in cassatie tegen een arrest van het gerechtshof Den Haag van 7 december 2021, nummer 22-005263-19, in de strafzaak

tegen

[verdachte] ,
geboren in [geboorteplaats] op [geboortedatum] 1978,
hierna: de verdachte.

1 Procesverloop in cassatie

Het beroep is ingesteld door de verdachte. Namens deze heeft R.A.J. Verploegh, advocaat in s-Gravenhage, bij schriftuur cassatiemiddelen voorgesteld.

De plaatsvervangend advocaat-generaal M.E. van Wees heeft geconcludeerd tot vernietiging, maar uitsluitend ten aanzien van het onder 3 ten laste gelegde en de strafoplegging, tot terugwijzing van de zaak naar het gerechtshof Den Haag, opdat de zaak ten aanzien daarvan opnieuw wordt berecht en tot verwerping van het beroep voor het overige.

De raadsman van de verdachte heeft daarop schriftelijk gereageerd.

2 Beoordeling van het eerste, het tweede en het derde cassatiemiddel

De Hoge Raad heeft de klachten over de uitspraak van het hof beoordeeld. De uitkomst hiervan is dat deze klachten niet kunnen leiden tot vernietiging van die uitspraak. De Hoge Raad hoeft niet te motiveren waarom hij tot dit oordeel is gekomen. Bij de beoordeling van deze klachten is het namelijk niet nodig om antwoord te geven op vragen die van belang zijn voor de eenheid of de ontwikkeling van het recht (zie artikel 81 lid 1 van de Wet op de rechterlijke organisatie).

3 Beoordeling van het vierde cassatiemiddel

3.1 Het cassatiemiddel komt op tegen het onder 3 bewezenverklarde gewoontewitwassen van geldbedragen tot een totaal van 69.454,15.

3.2.1 Ten laste van de verdachte is onder 3 bewezenverklaard dat:

“hij op tijdstippen in de periode van 1 februari 2012 tot en met 31 oktober 2018 te Den Haag en/of in Marokko, geldbedragen tot een totaal van 69.454,15 euro, voorhanden heeft gehad en/of heeft overgedragen en/of heeft omgezet en/of daarvan gebruik heeft gemaakt, terwijl hij wist dat deze voorwerpen geheel en/of gedeeltelijk - onmiddellijk en/of middellijk - afkomstig waren uit enig misdrijf, en zulks terwijl verdachte van het plegen van dit misdrijf een gewoonte heeft gemaakt.”

3.2.2 Het hof heeft over de bewezenverklaring onder meer overwogen:

“In deze zaak heeft de FIOD onderzoek gedaan naar de financiën van de verdachte, waarbij een berekening is gemaakt van onverklaarbare uitgaven en onverklaarbaar vermogen over de periode van 29 februari 2012 tot en met 31 oktober 2018 (I) en het legale inkomen waarover de verdachte in die tijd kon beschikken (II). Deze uitgaven en dit vermogen bestaan uit verschillende posten. (...)

I. Vermogen en uitgaven

Uit het dossier kan worden opgemaakt dat de verdachte in de tenlastegelegde periode de beschikking had over grote geldbedragen.

Saldo Marokkaanse bankrekening en contanten

Op basis van rekeningafschriften van een Marokkaanse bankrekening op naam van de verdachte stelt het hof vast dat het saldo van die bankrekening tussen 29 februari 2012 en 12 maart 2014 met ruim 92.000,- is gestegen. Op 29 februari 2012 bedroeg het saldo op deze rekening, omgerekend in euros, 34,88, terwijl het saldo op 12 maart 2014 92.818,40 bedroeg, eveneens omgerekend in euros. Ook zijn er vanaf deze rekening overboekingen gedaan naar andere bankrekeningen.

Om dubbeltellingen te voorkomen zullen bedragen die na 12 maart 2014 (mogelijk) vanaf deze bankrekening zijn overgeboekt of opgenomen bij de berekening van het onverklaarbare vermogen niet worden meegenomen, omdat zij afkomstig (kunnen) zijn van het hiervoor genoemde saldo. (...)

Op basis van het voorgaande komt het hof tot de volgende berekening van de gebleken uitgaven/vermogen in de tenlastegelegde periode:

Saldo Marokkaanse bankrekening 92.000,-
Omwisseling valuta 11.000,-
Stortingen [betrokkene 4] (totaal) 3.003,50
Stortingen Nederlandse bankrekening (totaal) 5.100,-
Huur [a-straat 1] 15.475,65
Huur [b-straat 1] (totaal) 2.800,-
Hypotheekrente 7.125,-

Totaal: 136.504,15

II. Inkomsten

Volgens de systemen van de Belastingdienst heeft de verdachte over de periode 2013 en verder geen inkomen genoten. De verdachte heeft bij de politie verklaard dat hij sinds eind 2013 werkloos was. Uit de gegevens van de belastingdienst en uit de bekende bankgegevens van de verdachte kan voorts niet worden opgemaakt dat de verdachte bij aanvang van de tenlastegelegde periode beschikte over spaartegoeden.

Het voorgaande brengt mee dat de verdachte in de tenlastegelegde periode ruim 130.000,- meer heeft uitgegeven dan waarover hij legaal de beschikking had. De kosten van levensonderhoud in de tenlastegelegde periode zijn daarbij - in het voordeel van de verdachte - nog niet eens meegerekend.

Op grond daarvan acht het hof het vermoeden gerechtvaardigd dat dit geldbedrag uit enig misdrijf afkomstig is, wat betekent dat van de verdachte mag worden verlangd dat hij een concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring geeft dat het geldbedrag niet van misdrijf afkomstig is.

(...)

De stelling van de verdediging dat een deel van het bedrag kan worden verklaard door een lening van 25.000,- van Defam, acht het hof onvoldoende geconcretiseerd, terwijl dat wel van de verdediging mocht worden verlangd. Uit de in eerste aanleg overgelegde incassobrief kan niet worden opgemaakt dat de betreffende lening voorafgaande aan de te verantwoorden uitgaven is aangegaan.

Het bedrag waarover de verdachte legaal kon beschikken, bedraagt derhalve naar schatting (...) 67.050,-.

Conclusie

De verdachte heeft voor een bedrag van (136.504,15 - 67.050,- =) 69.454,15 aan uitgaven in de tenlastegelegde periode, waar geen gebleken legale inkomsten tegenover staan, geen concrete, verifieerbare en niet op voorhand onaannemelijk verklaring gegeven dat dit bedrag niet van misdrijf afkomstig is. Er is daarom geen andere conclusie mogelijk dan dat dit geldbedrag onmiddellijk of middellijk uit enig ander voorafgaand misdrijf afkomstig is en dat de verdachte dit wist.”

- 3.2.3 Volgens het proces-verbaal van de terechtzitting in hoger beroep van 23 november 2021 heeft de raadsman van de verdachte het woord gevoerd overeenkomstig de pleitnota die aan het proces-verbaal is gehecht. Deze pleitnota houdt onder meer in:

“Inkomsten

(...)

In eerste aanleg is overgelegd een incassobrief van een vordering van Defam B.V. van 26 maart 2019 waaruit blijkt dat dit bedrijf nog een vordering op [verdachte] heeft van 37.840,02. [verdachte] heeft gesteld dat dit een lening betreft voor een bedrag van 25.000,-. Dat is niet op voorhand onaannemelijk en min of meer verifieerbaar. Defam is ook een bedrijf dat leningen verstrekt (Google).

(...)

Aannemelijk is dat [verdachte] derhalve ongeveer bij de aanvang van de ten laste gelegde periode een bedrag ter beschikking kon hebben ter hoogte van 99.000. Dat is in de loop van de ten laste gelegde periode aangevuld met 25.000 uit de lening en 22.230 uit de verhuur van de woning. Dan kon hij de beschikking hebben over een bedrag van 146.230. Dan zijn de opgegeven uitgaven daarmee te verantwoorden en is geen sprake van witwassen en dient hij daarvan te worden vrijgesproken.”

- 3.2.4 Bij de stukken bevindt zich de in deze pleitnota genoemde incassobrief. Het betreft een brief van Schuman Incasso & Gerechtsdeurwaarders te Ede van 26 maart 2019, waarin melding wordt gemaakt van een nog verschuldigd bedrag van 37.840,02 onder vermelding van DEFAM B.V./ [verdachte] en een dossiernummer.

- 3.3 Dat een voorwerp “afkomstig is uit enig misdrijf” (als bedoeld in artikel 420bis en volgende van het Wetboek van Strafrecht), kan, als op grond van de beschikbare bewijsmiddelen geen rechtstreeks verband valt te leggen met een bepaald misdrijf, niettemin bewezen worden geacht als het op grond van de vastgestelde feiten en omstandigheden niet anders kan zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is. Het is aan het openbaar ministerie bewijs aan te dragen van dergelijke feiten en omstandigheden.

Als de door het openbaar ministerie aangedragen feiten en omstandigheden een vermoeden rechtvaardigen dat het niet anders kan zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is, mag van de verdachte worden verlangd dat hij een concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring geeft dat het voorwerp niet van misdrijf afkomstig is. De omstandigheid dat deze verklaring van de verdachte mag worden verlangd, houdt niet in dat het aan de verdachte is om aannemelijk te maken dat het voorwerp niet van misdrijf afkomstig is.

Als de verdachte zon verklaring geeft, ligt het op de weg van het openbaar ministerie nader onderzoek te doen naar die verklaring. De rechter zal dan mede op basis van de resultaten van dat onderzoek moeten beoordelen of ondanks de verklaring van de verdachte het witwassen bewezen kan worden op de grond dat (het niet anders kan zijn dan dat) het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is.

Als zon verklaring uitblijft, mag de rechter die omstandigheid betrekken in zijn overwegingen over het bewijs. (Vgl. HR 18 december 2018, ECLI:NL:HR:2018:2352.)

- 3.4.1 De verdediging heeft op de terechtzitting in hoger beroep aangevoerd dat de verdachte een lening van 25.000 bij Defam B.V. is aangegaan, welk bedrag hij “in de loop van de ten laste gelegde periode” heeft verkregen, en dat dit bedrag de legale herkomst vormt van een gedeelte

van de tenlastegelegde geldbedragen. Daarbij heeft de verdediging ter onderbouwing gewezen op de onder 3.2.4 genoemde incassobrief.

3.4.2 Het hof heeft geoordeeld dat met de door de verdachte overgelegde brief en de daarbij gegeven toelichting niet een concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring is gegeven voor de legale herkomst van een gedeelte van de in de bewezenverklaring genoemde geldbedragen. Dit oordeel is niet zonder meer begrijpelijk, nu de verdachte mede met de verwijzing naar de in eerste aanleg overgelegde brief concreet heeft aangevoerd wat de herkomst is van een gedeelte van die geldbedragen, terwijl het hof niet heeft gemotiveerd waarom in het licht van die brief onvoldoende concrete aanknopingspunten bestaan voor het verrichten van nader onderzoek door het openbaar ministerie naar (het moment van de totstandkoming van) de gestelde lening.

3.5 Het cassatiemiddel slaagt.

4 Beoordeling van het vijfde en het zesde cassatiemiddel

Gelet op de beslissing die hierna volgt, is bespreking van de cassatiemiddelen niet nodig.

5 Beslissing

De Hoge Raad:

- vernietigt de uitspraak van het hof, maar uitsluitend wat betreft de beslissingen over het onder 3 tenlastegelegde en de strafoplegging;
- wijst de zaak terug naar het gerechtshof Den Haag, opdat de zaak ten aanzien daarvan opnieuw wordt berecht en afgedaan;
- verwerpt het beroep voor het overige.

Dit arrest is gewezen door de vice-president M.J. Borgers als voorzitter, en de raadsheren A.E.M. Röttgering en F. Posthumus, in bijzijn van de waarnemend griffier E. Schnetz, en uitgesproken ter openbare terechtzitting van 10 september 2024.